

1310 (*Bull.Soc.Agr.Sc* x, 83); 1337 «locus de *Calderiis*, qui locus est Venerabilis Bedosi...» (Alart, *Stils Vilaf. Confl.*, 41v); *Cauders* 1359 (*CoDoACA* xii, 129; Ponsich, *Top.*, 100); 1375 «castr<um> de *Cauderiis*, terra Confluentis», 1392 *Cauderi*, 1402 «castell de *Cauders* eo *Caldes* en Conflent», 1438 loch de *Calders*, 1485 «castrum de *Calderiis* in terra Capsirii seu Confluentis, locus de *Calders*» (Ponsich, *Top.*, 100).

Apareix en la forma de *Caudies* (per *Caudiers*): 1364 *Castrum de Caudies* (Alart, *Bull.Soc.Agr.Sc* x, 10, 93); Ponsich duu a més: *Caudies* 1600, 1604, 1683, *Caudies en Conflent* 1750 (p. 100). Dos testimonis de *Caudes* que duu Ponsich dels anys 1628 i 1632, no és clar si representen *Calders* o *Caudiés*.

Interessa afegir la documentació que duu Ponsich¹⁵ sobre l'homònim *Caudiés* del Fenollet (p. 171): *Cal-darios* 1011, *Cauders* 1395, (N. de) *Caldes* 1405, «conventus Fratrum Agustinorum de *Cauderiis*» 1409, *Caudies de Parabou* 1594, *Caudies* en S. xvii i en 1706, 1750. Notem també en Sabarthès: *Escaudiés*, fief, te.²⁰ Lagrasse, *Als Caudiés* 1534 (*Dict.Top. de l'Aude*).

La documentació catalana fa palès que *Calders* (amb variant *Cauders*) era normal a l'Edat Mitjana. La forma moderna *Caudiés* [kəudiés], que ja apareix en un document de 1364, sembla tenir ús general²⁵ —segons la documentació que ens és disponible— en el segle xvii. Observem que *Caudiés* amb diftong *ie* era solució occitana i per tant normal en el poble fenolledès. La seva aparició en el poble conflentí no sorprèn perquè la localitat en qüestió és molt a la vora del Capcir, zona que, com és sabut, sempre ha tingut trets fonètics occitanitzants o bé molta vacil·lació entre una i altra àrea lingüística, i en tot cas molt més a l'època medieval.⁶ El mateix nom del Capcir, derivat de *CAPITARIUM*, suposa molt probablement una solució occitana *Capcieir* a l'època primitiva (vegeu s. v. *Capcir*). De fet, però, a *Caudiés* (Confl.) semblen haver coexistit des d'un principi *Calders* i *Caudiés* amb la imposició d'aquesta darrera a la llarga.⁷

DERIVATS: *Caldera* (*Calderes*, *Caldereta*) apareixen com a noms de tolls, gorgues, forats amb aigua⁸ (cf. *calder* n. 2): *Forat de les Calderes* és un avenc a Pedraforca (en el terme de Saldes, Berg.); la *Caldera* es diu d'una penya vora dreta del riu Ebre, prop de la desembocadura (anotat en els records de l'Ebre de P. Coromines, n. 4), d'un barranc a Cabanes de l'Arc (*Racó la Caldera*); és senya de pescadors a Dénia; *Toll de la Caldera* a l'Algar (Callosa); *la kaõla de la kaldera* (Petrer, Nov.); *les Calderes* és paratge del riu (Planes, Alcoi), un saltant en el Barranc de Solanes (Palanques, Ports de Mor.); etc. Notem, a més, *la Caldereta*, nom d'un toll (VGallinera, *DECat* viii, 540b15 ss.), i *Cinto* ('cingle') *dels Calderes* a Catadau (Vall dels Alcalans), *Racó Calderer* (Vall d'Uixó, Plana de Castelló), i *Cala 'n Calderer*, tocant el límit de Ferreries i d'Es Mercadal (Men.).⁹

Balari (*Oríg.*, 153) nota la presència de *Caldaró* (per *eró*) en un doc. de 1167, a Sant Martí de Riudeperes⁶⁰

(poble antic del municipi de Calldetenes (Plana de Vic), i *Calderó*, com a NP compareix en doc. de 1281 (CCandi, *Miscel.* ii, 55), altrament *Calderó* i *Calderona* es donen a la toponímia valenciana, de vegades amb designació ampla (vegeu s. v. a l'article a part). El mossàrab *Calderitx* (Ariany, Mall.), molt probablement relacionat amb *Calders*, ja s'ha tractat en el vol. i, p. 87. J. G.

¹ *GrEncCat* s. v. *Calders* esmenta a més un *Santuari de la Mare de Déu de Calders*, en el terme de Sant Gregori (Gironès). — ² Com hi fa constar Bast-Bass. els documents antics duen exemples de *Kaldario* amb referència a un estany específic com en el doc. de 1013, «contendebat cum ea de uno stagno que dicunt *Kallerio* aliisque stagnis circumquaque conuicinis» (vol. 338.43), on hom es refereix al veïnat del Vendrell, i la forma plural designa un grup d'estanys, com en doc. de 932, «... ad ipso stango usque in ipsa laguna et iungit ad ipsos *Caldarios*», on es parla de la zona Bages; i segons les notes de JCor. *calder* es diu de fondals on hi havia hagut aiguamoll a Bellpuig (Urgell), i existeix *lo Calder* a Arbeca (Garrigues), i *Coves de Calder* a Algaida, te. de Lluçmajor (Mall.). — ³ Sobre aquest canvi vegeu JCor, *LleuresC*, 214-16, i ara JGulsoy, *Misc. Joan Bastardas* iv (1990), 207 ss. — ⁴ JCor en les seves enquestes (1961) localitza un terreny dit *Calders* a la Dena del Moll, a l'Est de la ciutat de Morella; tenim notícies, a més, d'un *Barranc dels Caldres*, afl. de la dreta de l'Ebre, que ve de Pauils (PCor., *Ebre*, carp. 74, p. 14), prop de Tortosa. — ⁵ JCor. nota que l'any 1959 quan hi va arribar per a les enquestes, el poble ja estava gairebé del tot despoblat. — ⁶ Vegeu JCor., *LleuresC*, 280-81. — ⁷ D'altra banda, l'aparició de la forma catalanitzant *Cauders* en el doc. de 1395, procedent del Fenollet, pot ser efectivament una forma catalana en ús oficial. — ⁸ *Caldera*, com a NP en doc. de 1130 (*Co-Moreau* liv). — ⁹ Notem un personatge Dominicus de *Callariça* (= Calderissa) signa un doc. de 1253 d'Ovarra i un altre dit Jacobi de *La Callariça* apareix en un altre de 1265 (M. Duque, *Ovarra*, 178.50, 182, 8, 41).

CALDES, CALDETES

1) *Caldes d'Estrac* o *Caldetes*. Municipi de la comarca del Maresme. El Baró de Maldà explicava: «Lo poble de Caldas de Estrach, o Caldetas, dista una hora y quart de la ciutat de Mataró, a la part de Llevant, y <a> mitja hora [de] la vila de Arenys de Mar, també a Llevant» (*Excursions*, 71).¹

DOC. ANT. *Calidas d'Extrarag* a. 1121 (Balari); *Aguas Calides Destarag* a. 1128 (Mas x, 376); *Calidis de Estarag* a. 1312 (Finke); *Calidarum Destarach* a. 1325 (*BABL* v, 123); *Caulles des Tarach* a. 1359 (*CoDoACA* xii, 14); *Caulles d'Escarach* aa. 1367-73 (*ZRph.* xiii, 99).

2) *Caldes de Malavella*. Municipi de la comarca de